

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

MNENJA

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

536. PLENARNO ZASEDANJE EESO, 11. 7. 2018–12. 7. 2018

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Učinki nove brezogljične, decentralizirane in digitalizirane strukture oskrbe z energijo na delovna mesta in regionalno gospodarstvo

(mnenje na lastno pobudo)

(2018/C 367/01)

Poročevalec: **Lutz RIBBE**

Sklep plenarne skupščine	15. 2. 2018
Pravna podlaga	člen 29(2) poslovnika mnenje na lastno pobudo
Pristojnost	strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	28. 6. 2018
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	11. 7. 2018
Plenarno zasedanje št.	536
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	123/1/1

1. Sklepi in priporočila

1.1 Preusmeritev energetskega sistema v brezogljično, decentralizirano in digitalno oskrbo prinaša velike priložnosti, zlasti za strukturno šibke in podeželske evropske regije. Razvoj na področju energije iz obnovljivih virov lahko pomembno ugodno vpliva na zaposlovanje. Oblikovati ga je mogoče tako, da se za regionalno gospodarstvo ustvarijo popolnoma nove spodbude.

1.2 Zlasti obstaja možnost za medsebojno krepitev evropske energetske in kohezijske politike prek njihovih pozitivnih učinkov. Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) obžaluje, da niti Komisija niti države članice tega potenciala še niso prepoznale v zadostni meri, kaj šele, da bi ga izkoristile.

1.3 Kohezijska politika sicer od svoje preusmeritve prispeva k spodbujanju energije iz obnovljivih virov in energijske učinkovitosti, kar EESO pozdravlja. Nasprotno pa evropska energetska politika doslej praktično ni spodbujala kohezijske politike. Ne upošteva se, da bi energija iz obnovljivih virov lahko znatno podprla gospodarski razvoj prav regij z omejenimi možnostmi. Tako se zapravlja izredno velik politični potencial za regionalno rast.

1.4 Da bi lahko ta potencial uveljavili, je treba regijam omogočiti, da z razvojem energije iz obnovljivih virov in s tem povezano posebno omrežno infrastrukturo spodbudijo rast regionalnega gospodarstva in dosežejo široko družbeno udeležbo v tej rasti, ter jih pri tem podpirati. Večja vloga odjemalcev je še posebno pomembna oblika udeležbe za regionalno dodano vrednost. Odjemalci lahko kot proizvajalci-odjemalci tudi s pomočjo digitalizacije prevzamejo popolnoma novo odgovornost na področju energetske politike, so udeleženi v ekonomskem smislu ter s pristopom „varstvo podnebja od spodaj“ podpirajo velike politične cilje.

1.5 Pomembno si je prizadevati za celovit pristop k razvoju energije iz obnovljivih virov z vidika regionalnega gospodarstva. To pomeni, da sta proizvodnja in uporaba energije iz obnovljivih virov – vključno s sektorji električne energije, toplote in mobilnosti – med seboj lokalno usklajeni. K temu lahko pomembno prispevajo umetna inteligenca in pametna omrežja.

1.6 Kako so regije pri tem uspešne, je razvidno iz razmerja med regionalnim povpraševanjem po energiji in energijo iz obnovljivih virov, ki se regionalno proizvede oziroma jo je regionalno mogoče proizvesti. EESO priporoča, da se v okviru regionalnih načrtov za energetske krožno gospodarstvo pripravijo analize, ki bi omogočile ločeno oceno potenciala regionalnega gospodarstva, kar zadeva energijo iz obnovljivih virov, za vsako posamezno regijo. Načrti bi morali za vsako regijo odražati tudi učinke, povezane s politiko zaposlovanja. Četudi na splošno velja, da se bo z energetskim prehodom ustvarilo več delovnih mest, kot jih je v dosedanjem energetskem sistemu, bodo nekatere regije imele večjo korist od teh učinkov kot druge.

1.7 Regionalni načrti energetskega krožnega gospodarstva bi lahko bili podlaga za strukturiran in diferenciran dialog s prebivalci na lokalnem območju, saj je ta dialog pomemben a) za ohranjanje oziroma pridobitev lokalne javne podpore za energijo iz obnovljivih virov in b) za krepitev regionalnih poslovnih središč. EESO je presenečen, da so bile take analize in načrti do zdaj izvedeni le za zelo malo posameznih primerov.

1.8 Celovit pristop k razvoju energije iz obnovljivih virov z vidika regionalnega gospodarstva ne bi le pomembno prispeval k evropski kohezijski politiki, temveč bi prinesel tudi številne prednosti na področju energetske politike (zmanjšanje energetske odvisnosti in energijske revščine, podpiranje medsebojne povezanosti sektorjev, izkoriščanje inovacijskega potenciala digitalizacije, razbremenitev omrežja).

1.9 Na podlagi tega EESO poziva Komisijo in države članice, naj izvedejo potrebne korake za uresničitev celovitega pristopa k razvoju energije iz obnovljivih virov z vidika energetskega gospodarstva, in sicer: opredelitev energetskih regij, podpora empirični oceni razmerja med regionalnim povpraševanjem po energiji in (potencialno) regionalno proizvodnjo energije iz obnovljivih virov, ciljno izobraževanje in usposabljanje, spodbude za izvajanje, npr. s podporo izgradnji infrastrukture za energijo iz obnovljivih virov, odprtje omrežij in ustrezna določitev omrežnih stroškov.

2. Ozadje

2.1 Evropsko unijo čakajo korenite spremembe v oskrbi z energijo in energetski politiki. Pri tem se ne bo spremenila le proizvodnja (preusmeritev s fosilnih virov energije, ki vsebujejo ogljik, na razvoj energije iz obnovljivih virov), temveč bo prišlo do izredno velikih strukturnih sprememb, tako v zvezi s krajem proizvodnje energije (preusmeritev z velikih elektrarn na decentralizirane strukture) kot s strukturo ponudnikov in uporabe (novi deležniki ter modeli porabe in distribucije, med drugim zaradi digitalizacije).

2.2 EESO je že v več mnenjih obravnaval negativne posledice energetskega prehoda za določene regije, npr. za premogovniške regije ⁽¹⁾. V teh regijah so številni že izgubili svoje delovno mesto; dodatni izgubi delovnih mest se verjetno ne bo mogoče izogniti. Zato je še toliko bolj pomembno, da se strukturne spremembe pravočasno prepoznajo in politično spremljajo, da bi lahko gospodarske in socialne posledice čim bolj zmanjšali in ublažili. V zvezi s tem EESO pozdravlja prve pobude Komisije ⁽²⁾.

2.3 Vendar je EESO opazil, da se je o pozitivnih spremembah, ki so npr. lahko usmerjene v regionalno dodano vrednost in ustvarjanje delovnih mest, doslej razpravljalo le postransko. Komisija sicer v uvodnih izjavah veljavne direktive o energiji iz obnovljivih virov (2009/28/ES) na več mestih obravnava pomen energije iz obnovljivih virov za regionalni gospodarski razvoj, vendar pa je EESO v okviru svojih raziskav ugotovil, da a) skoraj ni študij o morebitnih posledicah razvoja energije iz

⁽¹⁾ UL C 303, 19.8.2016, str. 1.

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/info/news/no-region-left-behind-launch-platform-coal-regions-transition-2017-dec-08_sl

obnovljivih virov za regionalno gospodarstvo in b) v okviru Komisije in tudi držav članic ni mogoče prepoznati strategije, ki bi dejansko ciljno povezovala energetska politiko in regionalni razvoj. O prepoznavni politični strategiji za poln izkoristek navedenega potenciala torej ni mogoče govoriti.

2.4 Kljub temu je v Evropi že danes ogromno pozitivnih primerov razvoja energije iz obnovljivih virov na lokalni in regionalni ravni s pristopom „od spodaj navzgor“. Tako so, če omenimo le en naključni primer, v vzhodnofrancoskem mestecu Langres (10 000 prebivalcev) postavili toplarno na lesno biomaso, ki prek bližnjega toplotnega omrežja, dolgega 5 kilometrov, oskrbuje 22 sistemov za ogrevanje vode in posredno tudi en hotel, vodni park in dom za starejše; na leto tako prihranijo 3 400 ton CO₂. Pri številnih takih pobudah je mogoče opaziti, da se njihov pomen za regionalno gospodarstvo le redko sistematično vrednoti. V tem smislu gre za veliko pomanjkanje statističnih podatkov.

2.5 V Feldheimu (blizu Berlina) se lokalni viri že okoli dvajset let dosledno uporabljajo za lokalno proizvodnjo energije in oskrbo z njo; tudi učinki na lokalno gospodarstvo so bili izčrpno opisani. Potrebe vasi po električni energiji so večkratno pokrite, potreba po toploti pa v celoti. Poleg neposrednih dohodkov od prodaje energije so omembe vredni tudi prihranki izdatkov: prebivalci plačujejo električno energijo po ceni 16,6 ct/kWh, kar je le malenkost več kot 50 % povprečne cene električne energije v Nemčiji. V to dosledno vodeno energetska krožno gospodarstvo je lokalno prebivalstvo kot „gonilna sila“ zelo tesno vključeno ⁽³⁾.

EESO meni, da je pomembno, da se skupaj pretehtajo ti potencialni pozitivni učinki za regionalno gospodarstvo in omenjeni negativni stranski učinki energetskega prehoda.

2.6 Namen tega mnenja na lastno pobudo je z opisom možnosti, primeri pristopov in opredelitvijo pomanjkljivosti prispevati k temu, da bi se končno začela poglobljena razprava.

3. Pomen energije iz obnovljivih virov za gospodarski in socialni razvoj Evrope in njenih regij

3.1 EU je največja uvoznica energije na svetu, pri čemer letno z uvozom pokrije 53 % potreb po primarni energiji v skupni vrednosti več kot 400 mrd. EUR. Energetska odvisnost Unije je velik gospodarski in geopolitični problem.

3.2 Cilj evropske energetske unije je a) povečati energetska varnost Evrope z zmanjšanjem uvoza energije, b) spodbujati varstvo podnebja in c) ustvariti nova delovna mesta. EESO meni, da si je ta evropski makroekonomski cilj smiselno zastaviti in mu slediti tudi na regionalni ravni.

3.3 Na podlagi tega ni dovolj, da se o spodbujanju energije iz obnovljivih virov kot „domačih“ virov energije, ki so – drugače kot fosilni viri – na voljo v vseh regijah Unije, razpravlja le v okviru varstva podnebja, temveč je to treba obravnavati tudi kot pomemben cilj z vidika regionalnega gospodarstva: proizvodnja energije bi lahko in bi morala spodbujati regionalno gospodarstvo.

3.4 Bolj uspešno bomo regionalnim akterjem – državljanom, regionalnim podjetjem ali občinam – omogočili ekonomsko udeležbo pri tem, toliko večja bo javna podpora, potrebna za razvoj infrastrukture za energijo iz obnovljivih virov. Regionalna dodana vrednost zaradi energije iz obnovljivih virov se povečuje sorazmerno z dejavno vključenostjo regionalnih deležnikov.

3.5 Načine take ekonomske udeležbe je mogoče opredeliti z razčlenitvijo verige dodane vrednosti pri energiji iz obnovljivih virov.

⁽³⁾ Za več podrobnosti glej predstavitev študije primera na posvetovanju EESO „Energetski prehod v evropskih regijah – ocena učinkov prehoda na pametno in nizkoogljično oskrbo z energijo na regionalno gospodarstvo“ 31. maja 2018, <https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/presentations/presentation-michael-knape>.

- Najprej je treba omeniti dejanske **naložbe** v zmogljivosti za energijo iz obnovljivih virov: zmogljivosti se večinoma „uvozijo“ iz drugih regij. Enako velja za **proces načrtovanja**, ki ga zlasti pri večjih projektih pogosto pripravijo inženirska ali razvojna podjetja, ki prav tako pogosto sama nimajo sedeža v regiji; učinek na regionalno gospodarstvo je torej bolj omejen.
- Nasprotno pa se neposredna regionalna dodana vrednost ustvarja prek **stroškov delovanja in vzdrževanja** zmogljivosti. Vendar so ti stroški pri zmogljivostih za energijo iz obnovljivih virov relativno nizki. Pozitiven učinek imajo, npr. pri vetrnih ali fotovoltaičnih elektrarnah, plačilih zakupa lokalnim lastnikom zemljišč in morebitnih **prihodkih od davkov** za občine.
- Dejanska gospodarska korist iz zmogljivosti za energijo iz obnovljivih virov izhaja iz uporabe oziroma **prodaje proizvedene energije**. Za regionalno gospodarstvo je zato odločilno, kdo upravlja zmogljivosti in kdo lahko ustvarja dobiček iz njihovega obratovanja.

3.6 Ena od oblik ekonomske udeležbe se izraža v regionalnih delovnih mestih, ki se lahko v energetske sektorju ustvarijo z razvojem energije iz obnovljivih virov. Številne študije kažejo, da je neto učinek preoblikovanja energetskega sistema na zaposlovanje jasno pozitiven – nazadnje je to pokazala raziskava za Nizozemsko ⁽⁴⁾. Poudariti je treba, da bodo po podatkih te študije od tega pozitivnega učinka imele korist vse nizozemske province.

Da bi lahko tak pozitiven razvoj dosegli v vseh evropskih regijah, je nujno čim prej vlagati v ustrezno pridobivanje kvalifikacij.

3.7 Očitno je, da ti pozitivni učinki ne bodo mogli v vsakem primeru v celoti odtehtati vseh slabosti strukturnih sprememb, na primer v premogovniških regijah. Vseeno preusmeritev v energijo iz obnovljivih virov ponuja velike možnosti za pozitiven razvoj v mnogih evropskih regijah, ki danes energijo v celoti uvažajo.

3.8 Še ena oblika regionalne ekonomske udeležbe je povezana z neposrednim sodelovanjem pri naložbah v zmogljivosti za energijo iz obnovljivih virov in s tem z njihovim obratovanjem. Pri zmogljivostih za energijo iz obnovljivih virov predstavljajo stroški kapitala največji del skupnih stroškov. Za regionalno dodano vrednost je toliko pomembnejše, da imajo regionalni akterji možnost vlagati v zmogljivosti za energijo iz obnovljivih virov. V skladu s študijo za nemško zvezno deželo Hessen je lahko regionalna dodana vrednost do osemkratna, če se vetrne elektrarne upravljajo na regionalni ravni ⁽⁵⁾.

3.9 V nekaterih evropskih regijah so pristojni na področju politike prepoznali ta pomen in začeli pobude, s katerimi naj bi se krepila regionalna udeležba pri energiji iz obnovljivih virov, na primer: Community Empowerment Bill (Škotska), Lov om fremme af vedvarende energi (Danska), Bürger- und Gemeindebeteiligungsgesetz (nemška zvezna dežela Mecklenburg-Predpomorjanska) ali „National Energy Independence Strategy“ (Litva).

3.10 Pri tretji mogoči obliki udeležbe odjemalci energijo, ki se pridobiva iz zmogljivosti v njihovi regiji, lahko neposredno prejemajo, na primer prek t. i. pogodb o nakupu energije (*power purchase agreements* – PPA). Z digitalizacijo bodo tovrstne pogodbe postale dostopne tudi manjšim odjemalcem energije, razvoj stroškov pa kaže, da bodo stroški električne energije, ki je lokalno proizvedena v vetrnih ali sončnih elektrarnah, vse pogosteje nižji od veleprodajne cene.

3.11 Pomemben pa je še en morebitni učinek. Kadar regionalno energetske krožno gospodarstvo s prihranki oziroma prihodki na podlagi energije iz obnovljivih virov zagotavlja novo dodano vrednost v regiji ali zmanjšuje odtok denarja zaradi uvoza energije, je tako na voljo kapital, ki ga je mogoče vlagati v druge gospodarske panoge (ne le energetiko). Poleg neposrednih učinkov na delovna mesta (kot so delovna mesta na področju energije iz obnovljivih virov) je torej treba obravnavati tudi posredne učinke, ki lahko izhajajo iz novih regionalnih finančnih tokov.

⁽⁴⁾ Weterings, A. et al. (2018): Effecten van de energietransitie op de regionale arbeidsmarkt – een quickscan, PBL, Haag, str. 36.

⁽⁵⁾ Institut für dezentrale Energietechnologien (2016). Regionale Wertschöpfung in der Windindustrie am Beispiel Nordhessen.

4. Obnovljivi viri energije kot regionalna politika – primer dobre prakse s Poljske (Podlaško vojvodstvo)

4.1 Primer Podlaškega vojvodstva na Poljskem še posebno dobro ponazarja, kako se predlogi iz točke 3 lahko izvajajo na regionalni ravni. Iz tega primera je razvidno, kako se lahko v strukturno šibki regiji z razvojem energije iz obnovljivih virov vodi uspešna regionalna politika in to celo pri vse prej kot optimalnih nacionalnih pogojih. To zahteva sistematični pristop, opisan v nadaljevanju.

4.2 Leta 2012 je regionalni parlament (sejmik) sprejel regionalni razvojni načrt, ki je pomenil podlago za izvajanje operativnih programov za uporabo evropskih strukturnih skladov.

4.3 Podlaško vojvodstvo, ki s strukturnega vidika in vidika prihodkov spada med najšibkejše evropske regije, letno uvozi energijo v vrednosti približno 5,2 mrd. PLN (= 1,25 mrd. EUR). Lastnih fosilnih virov energije regija nima.

4.4 Razvojna strategija govori o načrtovani „revoluciji“ s štirimi cilji: 1) neodvisnost od uvoza električne energije, 2) povečanje deleža energije iz obnovljivih virov pri porabi energije, 3) zmanjšanje emisij CO₂ in 4) povečanje gospodarskega potenciala regije, tako da bi uvožene energetske vire (ki vsebujejo ogljik) nadomestili z regionalnimi (čistejšimi) oblikami energije.

4.5 V Podlaškem vojvodstvu se zavedajo, da je regionalna energetska politika lahko uspešna le ob upoštevanju strukture akterjev na energetske trgu. Zato si prizadevajo, „da bi podlaški prebivalci in podjetniki postali lastniki decentraliziranih virov energije“.

4.6 Od konca leta 2016 je podlaška občina Turośń Kościelna s sredstvi iz Evropskega sklada za regionalni razvoj za svoje občane nabavila 38 toplotnih črpalk, 77 fotovoltaičnih naprav in 270 sončnih kolektorjev. Občina usklajuje obračune, naročila in namestitve ter za prebivalce opravlja vsa pravna in tehnična opravila. Naložbe so bile v 85 % podprte s sredstvi iz strukturnih skladov EU. V prihodnosti bo približno 25 % vseh hiš opremljenih s sodobno tehnologijo na področju obnovljivih virov energije.

4.7 Na podlagi t. i. neto merjenja, ki se uporablja na Poljskem za majhne fotovoltaične naprave, državljani proizvajajo svojo lastno „zeleno električno energijo“ (vključno z vsemi dodatnimi stroški) za približno 0,18 PLN/kWh (pribl. 4,3 ct/kWh). Za primerjavo: za dobavo prek omrežja (za električno energijo, proizvedeno predvsem iz premoga) je treba trenutno plačati 0,65 PLN/kWh (= 15,5 ct/kWh). Posledica tega je zmanjšanje stroškov za elektriko za približno 75 %, prihranek denarja pa koristi regionalnemu gospodarstvu.

4.8 Urad predsednika vojvodstva je prevzel ta pristop in leta 2017 omogočil 62 podobnih projektov v drugih občinah. Skupno so bile podane vloge za podporo za približno 4 700 strešnih sončnih kolektorjev in 2 250 strešnih fotovoltaičnih kolektorjev s skupno zmogljivostjo nekaj več kot 7 MWp; projekti naj bi bili izvedeni leta 2018.

4.9 Že dolgo pa se razmišlja tudi v druge smeri, na primer o elektromobilnosti. Od 5,2 mrd. PLN, ki se v Podlaškem vojvodstvu letno porabijo za uvoz energije, je približno 1,5 mrd. PLN namenjenih samo za uvoz bencina in dizelskega goriva za osebna vozila.

4.9.1 V Podlaškem vojvodstvu razmišljajo takole: osebni avtomobili, ki so registrirani v regiji, na leto prevozijo približno 5,2 mrd. km. Če bi vsi vozili na električni pogon, bi za to pri porabi 15 kWh/100 km potrebovali približno 800 000 MWh električne energije. Pri trenutnih stroških dobave prek omrežja v višini 0,63 PLN/kWh bi za to porabili približno 500 mio. PLN namesto 1,5 mrd. PLN za fosilna goriva, ki se uporabljajo zdaj. Samo na podlagi tega bi približno 1 mrd. PLN ostala v regiji in bi se lahko uporabila za krepitev gospodarstva.

4.9.2 Potrebna količina električne energije bi se lahko proizvedla s približno 70 (regionalno postavljenimi) vetrnicami. Električna energija, ki jo letno proizvede taka vetrnica, zadošča za pogon pribl. 7 000 osebnih avtomobilov, ena kWh pa stane okoli 6–7 ct. Če bi se 7 000 voznikov povežalo in skupaj združeno upravljalo tako vetrnico, bi se lahko njihovi stroški za pogon električnih vozil še bistveno bolj znižali. Vendar je to treba pravno in upravno omogočiti, na primer tako, da se vzpostavijo mreže za vzajemno distribucijo (*peer-to-peer*), pri čemer take možnosti omogoča digitalizacija, politična realnost pa jih blokira.

4.10 V Podlaškem vojvodstvu razmišljajo tudi o uporabi regionalno proizvedene vetrne energije, s katero bi nadomestili premog v toplotnih. Vetrno energijo bi bilo mogoče uporabiti v industrijskih toplotnih črpalkah in zbiralnikih toplote. To se zdi izjemno gospodarno. Vendar so razmišljanja zaenkrat še omejena na fazo pred načrtovanjem. Finančnih sredstev ni niti za izvedbo študije izvedljivosti.

5. Večja regionalna dodana vrednost z regionalno uporabo regionalno proizvedene energije iz obnovljivih virov

5.1 Primer Podlaškega vojvodstva kaže, da je pomemben učinek energije iz obnovljivih virov potencialno povečanje regionalne kupne moči. Da bi ta učinek opredelili, je pomembno v okviru regionalnega energetskega krožnega gospodarstva najprej oceniti potenciale na področju električne energije ter toplote in prometa.

5.2 Potencial pristopa regionalnega gospodarstva je mogoče dobro ponazoriti na primeru sončne toplotne energije. Z namestitvijo in obratovanjem se ustvarja le majhna regionalna dodana vrednost, zlasti so tu še negativni učinki, na primer če se nadomesti ogrevanje na kurilno olje in zato pride do pritiska na delovna mesta pri trgovcih s kurilnim oljem. Dejansko pa ima sončna toplotna energija zelo pozitiven učinek za odjemalce. Večji kot je delež sončne toplote pri zadovoljevanju njihove celotne potrebe po toploti, v toliko večji meri se je mogoče odpovedati uvozu energetskih surovin, kot so premog, nafta in zemeljski plin, pri čemer ta uvoz pomeni odtekanje kupne moči iz regije v korist držav, ki izvažajo premog, nafto in plin, oziroma v korist multinacionalnih koncernov za nafto in zemeljski plin.

5.3 Na splošno se zdi nujen izračun regionalne energetske bilance, da se ugotovi, do kolikšne stopnje je mogoče oziroma bi bilo mogoče regionalno porabo energije pokriti z regionalno proizvedeno (in morda v vmesnem času skladiščeno) energijo iz obnovljivih virov. Bilanca mora zajemati štiri vidike:

1. Opredeliti je treba, kolikšno potrebo po energiji ima posamezna regija v sektorjih elektrike, toplote in mobilnosti. Upoštevanje sektorjev toplote in mobilnosti je pomembno z dveh vidikov: 75 % energije se porabi prav v teh sektorjih. Poleg tega je pri uporabi za toploto in uporabi na področju mobilnosti mogoča pomembna fleksibilnost, ki je večinoma na voljo le lokalno.
2. Izračunati je treba potencial za pokritje te potrebe s proizvodnjo energije iz obnovljivih virov v regiji. Zato je treba tudi določiti, v kakšnem obsegu bi s tem dejansko dosegli preusmeritev kapitalskega toka v korist regije. V primeru bioenergije je to odvisno od izvora biomase, v primeru vseh tehnologij za energijo iz obnovljivih virov pa od izvora obratov in podjetij, ki so pooblaščen za namestitve in vzdrževanje. Poleg tega je treba na podlagi strukture upravljavca in, če je primerno, obsega intraregionalne porabe električne energije določiti, ali prihodki, ustvarjeni z obratovanjem, ostanejo v regiji in tako pomenijo gospodarsko udeležbo regionalnih akterjev.
3. Iz razlike med regionalno potrebo po energiji in deležem, ki ga pokriva regionalna proizvodnja iz obnovljivih virov, je razvidno, koliko energije je treba uvoziti iz drugih regij (odtekanje kapitala iz regije). Mnoge evropske regije se tudi v prihodnosti ne bodo mogle izogniti uvozu energije, ker celotne potrebe regije po energiji zaradi neučinkovitosti, negospodarnosti ali tehnične neizvedljivosti ni mogoče pokriti z regionalno proizvodnjo.
4. Če se v regiji proizvede več energije, kot se je porabi na regionalni ravni, je treba določiti, kdo je udeležen pri prihodkih od prodaje električne energije.

5.4 Bilanco regionalne proizvodnje energije in regionalne porabe energije bi bilo treba izdelati za vsako evropsko regijo, vendar to ne bi smela biti zakonska obveznost. Nasprotno, v interesu vsake regije bi moralo biti, da prostovoljno izdela ustrezno bilanco. Preveriti je treba, ali bi se lahko za to uporabile ustaljene kategorije regij NUTS 3. V nekaterih primerih se zdijo zanimive tudi čezmejne energetske regije, tudi v smislu zamisli o Evropi regij. V zvezi s tem bi lahko služba za informiranje o energiji, k vzpostavitvi katere je EESO pozval v svojem prejšnjem mnenju ⁽⁶⁾, prevzela nalogo usklajevanja.

6. Potencial uravnotežene ali pozitivne energetske bilance za energetske in regionalno politiko

6.1 Če bi uspeli izboljšati bilanco regionalno proizvedene in regionalno porabljene energije iz obnovljivih virov, ki je opisana v poglavju 5, bi prispevali k zmanjšanju energetske odvisnosti v Evropi.

⁽⁶⁾ UL C 262, 25. 7. 2018, str. 86.

6.2 Če bi lahko bili regionalni akterji bolj ekonomsko udeleženi pri energiji iz obnovljivih virov, bi se s tem krepila regionalna kohezija. Razlog je v tem, da imajo strukturno šibke regije pogosto največji potencial za energijo iz obnovljivih virov v smislu površin, zato je učinek take energije za regionalno gospodarstvo tukaj največji.

6.3 S pripravo posebnih regionalnih energetskih bilanc bi bilo mogoče opredeliti, kakšen pomen ima energetski prehod za posamezne regije. Razprava o strukturnih spremembah v nekaterih regijah bi lahko temeljila na trdni podlagi. Ustrezne ukrepe z vidika regionalne politike bi lahko razvijali bolje kot danes, ko sorazmerno splošno govorimo o premogovniških regijah ali energetskih otokih.

6.4 Ali je posamezna regija izvoznica ali uvoznica energije oziroma ali ima uravnoteženo energetsko bilanco – to ima konkretne posledice za ljudi, ki tam živijo. O tem je treba voditi dialog z regionalnimi deležniki. Popolna rešitev, ki bi enako ustrezala vsem regijam, ne obstaja. Namesto tega se je treba dogovoriti o ustrežnejših rešitvah za posamezne regije – tudi z vidika prostorske pravičnosti (*spatial justice*), torej vprašanja, za kakšen namen se bodo uporabile katere površine. Predstavniki regionalne politike in uprave morajo biti ustrezno usposobljeni.

6.5 Bolj uspešno bo regionalna potreba po energiji pokrita z regionalno energijo iz obnovljivih virov, toliko bolj bodo odjemalci, ki živijo in delajo v regiji, neodvisni od razvoja cen na svetovnem trgu, zlasti cen nafte in zemeljskega plina. To je najboljši način za zmanjšanje energijske revščine in ranljivosti končnih odjemalcev. Ker so cene energije vse pomembnejši dejavnik pri odločitvah za naložbe, se lahko hkrati poveča privlačnost območja kot gospodarske in industrijske lokacije.

6.6 Prihodnje vključitev sektorja toplote in mobilnosti v elektroenergetski sistem bi lahko ciljno spodbujali s spodbudami za regionalno uporabo regionalno proizvedene energije iz obnovljivih virov in s tem za njeno krepitev.

6.7 Digitalizacija energetskega sektorja ponuja velike možnosti. Tudi s tega vidika bi lahko s spodbudami za izboljšanje regionalne uporabe regionalno proizvedene energije iz obnovljivih virov dosegli, da se izkoristi poseben potencial digitalizacije in spodbujajo inovacije.

6.8 Cilj evropske energetske unije je okrepiti vlogo državljanov oziroma odjemalcev energije v energetskem prehodu. Vendar je dostop do medregionalnih energetskih trgov močno oviran, pri čemer ima pomembno vlogo ekonomija obsega (⁷). Nenazadnje je to posledica zgodovinskih monopolnih tržnih struktur. Na regionalni ravni je novo, dejavnejšo vlogo državljanov in odjemalcev, tj. v okviru regionalnega energetskega krožnega gospodarstva, veliko enostavneje izvajati.

6.9 Z večjo regionalno uporabo regionalno proizvedene energije iz obnovljivih virov bi razbremenili omrežje in pogojno zmanjšali potrebo po obsežni izgradnji evropskih distribucijskih omrežij (glej tudi uvodno izjavo 52 predloga direktive o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov (COM(2016) 767 final)).

7. Priporočila v zvezi z regionalnim energetskim krožnim gospodarstvom

7.1 EESO poziva institucije EU, naj regionalno uporabo regionalno proizvedene energije iz obnovljivih virov štejejo za cilj evropske energetske in kohezijske politike in kot ciljno merilo uporabijo bilanco regionalne potrebe po energiji in regionalne proizvodnje energije iz obnovljivih virov. To pomeni, da je pri nadaljnjem razvoju ukrepov za spodbujanje energije iz obnovljivih virov treba upoštevati posebne značilnosti proizvodnje energije proizvajalcev-odjemalcev in značilnosti drugih regionalnih akterjev, ki nimajo koristi od ekonomije obsega (⁸). Cilj mora biti zlasti odprava ovir pri dostopu do trga, ki omejujejo tržne možnosti malih (regionalnih) akterjev. Koristen je tudi evropski program za usposabljanje regionalnih akterjev in za večjo izmenjavo najboljše prakse.

7.2 Za to je potrebna strateška odločitev, da se energetska politika usmeri v decentralizacijo. V zvezi s tem je v svežnju Čista energija za vse Evropejce še znatno preveč protislovij med energetsko politiko, ki je bolj decentralizirana, in tako, ki je jasno centralizirana. Podpreti bi bilo treba pristojnost evropskih regij in občin, da bi neposredno urejale udeležbo

⁽⁷⁾ UL C 288, 31.8.2017, str. 91.

⁽⁸⁾ UL C 246, 28.7.2017, str. 55.

regionalnih akterjev pri uporabi regionalne energije iz obnovljivih virov. To bi bilo tudi v skladu s tradicijo komunalnih storitev splošnega pomena, ki je uveljavljena v številnih državah članicah EU.

7.3 EESO poziva Komisijo, naj pripravi načrt ukrepov energetske politike na evropski, nacionalni in podnacionalni ravni za spodbujanje regionalne energije. Del tega je lahko ustrezna različica zakonodaje o javnih naročilih. Poleg tega je treba razviti metodologijo, po kateri bodo regije lahko pripravile svoje posebne energetske bilance. Zaželeno bi bila spletna aplikacija za regionalne politike in deležnike, ki bi dajala vsaj približne rezultate.

7.4 Preoblikovanje omrežnin, po možnosti tudi drugih dajatev in davkov, bi lahko bilo koristno pri doseganju omenjenih učinkov za regionalno gospodarstvo pri razvoju energije iz obnovljivih virov. Cena za izvoz in predvsem uvoz energije bi morala biti določena tako, da bi se upoštevali vsaj stroški prevoza.

7.5 Z diferenciranim določanjem omrežnin – določanjem cen transakcije za trgovanje z električno energijo glede na število ravni omrežja, ki so potrebne za izvedbo transakcije – bi v povezavi z večjim pokritjem regionalne potrebe po energiji z regionalno proizvedeno energijo iz obnovljivih virov tudi lažje tržno opredelili dejansko potrebo po izgradnji omrežja. Bo pa pomembno, da se evropske energetske regije dobro povežejo. Vendar to ne pomeni, da je treba brezpogojno in v vsakem primeru prednost dati izgradnji omrežja. To se danes še vedno prepogosto izvaja, ne da bi bilo to ekonomsko utemeljeno ⁽⁹⁾.

V Bruslju, 11. julija 2018

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

⁽⁹⁾ Glej Peter, F.; Grimm, V. & Zöttl, G. (2016). Dezentralität und zellulare Optimierung – Auswirkungen auf den Netzausbaubedarf. https://www.fau.de/files/2016/10/Energiestudie_Studie.pdf.